

Korta rapporter *Short communications*

Om den smalnäbbade simsnäppans *Phalaropus lobatus* häckning på jordbruksmark

HANS NYSTRÖM

Adjan de Jong (2002) rapporterade att han sommaren 2001 hittade ett bo av smalnäbbad simsnäppa i Ammarnäsdeltat, Sorsele kommun. Det skedde i samband med en inventering av häckande fåglar på jordbruksmark, knuten till "Landskapsvård och köttproduktion i Vindelälvens närområde", ett projekt som drivs i Västerbottens län med stöd från bland annat EU och WWF. Anledningen till rapporten var att det tidigare i litteraturen inte funnits några uppgifter om häckande smalnäbbad simsnäppa på jordbruksmark. Adjan de Jong avslutar sin artikel med att det är "en öppen fråga" om bofyndet "var en tillfällighet eller en yttring av ett förbisett fenomen".

Själv har jag under lång tid (årigen 1984–1997) följt fågellivet i Ammarnäsdeltat, främst under juni månad, men vid några tillfällen redan från slutet av maj. Det har skett i samband med andra forsknings- och inventeringsuppgifter i det så kallade LUVRE-projektet, mestadels i form av några besök för nöjes skull varje försommar. Åren 1991, 1994–1995 och 1997 undersökte jag fågellivet i deltat mera systematiskt med återkommande inventeringar och noggranna anteckningar av observerade arter och antal.

Den smalnäbbade simsnäppan utgör en av de regelbundet förekommande fåglarna i Ammarnäsdeltat. Något av en sevärdhet är det stora antalet rastande fåglar som väntar i deltat på att isen ska smälta i häckningsgölarna uppe på fjället. Normalt börjar flockarna samlas under den sista majveckan och antalet kulminerar kring månadsskiftet eller i början av juni. År 1997 skedde detta den 5 juni, då nästan 500 simsnäppor i en tät flock provianterade i Söran, en av de laguner som finns i deltat. Ännu på

morgonen den 8 juni snodde över 400 av dem runt därute, men senare under dagen hade hela den stora flocken dragit vidare i försommarvärmen.

När de rastande simsnäppflockarna har försvunnit finns det alltid mindre grupper av arten kvar. Vid denna tid översvämmas deltat av fjällfloden, vissa år helt, men för det mesta finns remsor kvar av gräsmarken som höjer sig över vattnet. Att man kring midsommar räknar in ett tjugotal simsnäppor vid en inventering är inte ovanligt. Förmodligen häckar åtskilliga av dem. Vid fyra tillfällen har jag i alla fall hittat bon av arten, 1989, 1994, 1995 och 1997, i samtliga fall mitt ute på de torra och kortvuxna gräsfälten. De fyra äggen har legat på en gles stråbädd med en liten tuva intill som välvt sig över den ruvande hannen. Jag har också sett simsnäppor som parat sig med varandra eller varit oroliga på ett sätt som tyder på häckning. Det tidigaste bofyndet gjordes 13 juni 1989, och när jag återvände till platsen den 22 juni hade ungarna kläckts och kilat iväg. De andra häckningarna inleddes senare, och där pågick ruvningen fortfarande kring den 25 juni. Det verkar som simsnäpporna startar sin häckning när fjällfloden kulminerat och börjar dra sig tillbaka. Då förvandlas deltat i sina yttersta partier till en mosaik av vattenpölar, grunda vikar, revlar, holmar och torrare partier som klarat sig undan översvämningen.

Alla de konstaterade häckningarna har skett ute på Vindelånaset, där också Adjan de Jong hittade sitt bo. Där breder vidsträckta gräsmarker ut sig med grå lador spridda i det öppna landskapet. Ända sedan 1800-talet har detta område använts som slätteräng, och så sker än idag, även om ett visst bete också förekommer, främst efter höskörden. Det är också denna användning som ger karaktär åt näset. Marken är jämn, slät och väl hävdad, gräset fortfarande kort under de juniveckor när simsnäpporna häckar. Av någon anledning tycks detta sätt att bruka jorden vara bättre för simsnäpporna, liksom för flera andra fågelarter, än det som tillämpas på Tjulånaset, den andra delen av Ammarnäsdeltat, där man sedan

åtskilliga år tillbaka helt övergått till betesdrift med får, hästar eller kor. Detta är naturligtvis något att ta hänsyn till om man ur ett ornitologiskt perspektiv ska ge synpunkter på områdets framtida skötsel.

Referens

De Jong, A. 2002. Häckning av smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus* på jordbruksmark. *Ornis Svecica* 12: 89–90.

Summary

On the breeding of the Red-necked Phalarope Phalaropus lobatus on farmland

In 2001 a nest of the Red-necked Phalarope was found by de Jong (2002) on farmland at the Ammarnäs delta in Lapland. He raised the question whether this was an occasional record or an overlooked phenomenon. I have during the years 1984–1997 followed the bird life of this delta. In 1991, 1994–1995, and 1997, I made repeated visits and careful notes on species and numbers.

The Red-necked Phalarope occurs in the delta regularly. A spectacular event is the accumulation of birds in late May and early June, before their breeding grounds in the higher mountains become available. Up to 500 birds may be seen in one single flock. When these birds have disappeared, small groups always stay in the delta. Up to twenty birds in late June is not unusual. These birds behave as if they are breeding in the delta.

At four occasions, in 1989, 1994, 1995, and 1997, I have found nests. The earliest nest with eggs was found on 13 June, and the young had left the nest on 22 June. The eggs in the other nests were still being incubated on 25 June. It seems that the phalaropes start to lay eggs when the water retreats after the regular flooding in connection with snow-melting in the higher mountains.

The delta is managed in two different ways. One part is used for hay production, with some grazing mainly after harvest, a mode of use that has changed little since the 19th century. It was in this part that the phalarope nests were found, including that found by de Jong. Another part of the delta is used for grazing by sheep, cattle and horses during the whole summer. This latter part seems to be less suitable for the phalaropes and also for other birds. This is an observation that must be taken into account when planning future management of the area.

Hans Nyström, Polkettvägen 15, 424 38 Agnesberg

Male House Sparrow *Passer domesticus* copulates successfully despite broken leg

IAN STEWART

During a 1996 study of House Sparrow *Passer domesticus* breeding ecology at the University of Kentucky's Agricultural Research Station on the outskirts of Lexington, Kentucky, USA, a male was observed having difficulty copulating with his partner. During copulation in the House Sparrow, as in most passerine species (Birkhead & Møller 1992), the male flaps his wings and scrabbles with his legs in an attempt to press his own cloaca against the female's for 1–2 seconds. In this case, however, the male struggled to maintain a constant position and only achieved a very brief (about 0.1 seconds) cloacal contact before sliding sideways from his partner's rump.

A few days later, during routine trapping using seed-baited cages, a male was caught which had a broken right femur. The firm tissue around the area of the break indicated that this was not a recent injury, and the bird appeared to be in good condition judging by its body mass, pectoral muscle thickness and plumage quality. Hence it was fitted with an individual combination of three plastic colour rings and a single United States Fish and Wildlife Service numbered metal ring, then a small blood sample was taken and the bird was released.

The trapped male was in fact the focal male, who continued to copulate with difficulty over the next few days, presumably because of his broken femur. During this period his mate laid a clutch of five eggs, all of which hatched. The male provisioned the nestlings at a rate comparable to the other males in the population, indicating that the broken leg did not critically impair his ability to forage, and all five young fledged successfully.

Although this suggested that the broken leg had not prevented the male from inseminating his mate, it was possible that one or more other males had actually fathered the brood. For example, in a study of Red-winged Blackbirds *Agelaius phoeniceus*, Bray et al. (1975) found fertile eggs within the territories of males which had been experimentally vasectomised, indicating that their mates had copulated with one or more other males. We therefore used a PCR-based technique to determine whether the nestlings had been fathered by their attendant male. DNA was